

KNJIGE

Piše: Delimir REŠICKI

ŽARKO PAIĆ

Sfere egzistencije

Matica hrvatska, Zagreb, 2017.

Paić nam vraća u naš misaoni obzor jednoga i te kako bitnoga filozofa...

ŠTO JE OSTALO OD KIERKEGAARDA?

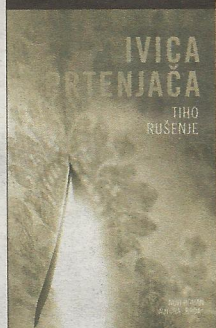
Teško je ikome dobrih namjera i s bar malo zdravoga razuma shvatiti kako i zašto hrvatska (medijska, kulturnjačka, filozofska, umjetnička itd.) javnost uporno i potpuno neinteligentno i palanački ignorira i prešućuje sjajne knjige Žarka Paića. Puno je mogućih, podjednako priglupih koliko i zlobnih "odgovora".

Prvi je taj da se jednostavno ne može pratiti količinu knjiga poradi broja i tempa kojim ih objavljuje. U zemlji u kojoj se u najboljoj varijanti čita jedna knjiga godišnje po glavi stanovnika, to je doista "ozbiljan" prigovor. Tko ih pročita deset, taj je već okorjeli književni kritičar! Drugi bi bio taj da se radi o doista prosječnim ili čak ispodprosječnim knjigama, koje ozbiljniju recepciju i ne zaslužuju. To dakako i nikako ne stoji, jer svatko tko je doista u rukama imao, primjerice "Zaokret" (2009.), "Posthumano stanje: kraj čovjeka i mogućnosti druge povijesti" (2011.), "Slobodu bez moći" (2013.), "Treću zemlju" (2014.) i da dalje ne nabrajam, jednostavno mora ostati udivljen svime onime što je Žarko Paić uspio napisati u knjigama koje bi, da su prevedene, recimo s francuskoga jezika, odavno bile suvremena, kanonska djela za svakoga tko pokušava misliti filozofiju, politiku i prije svega, umjetnost danas. Paić svoju knjigu započinje analizom gotovo pa potpunoga nestanka nekada neizbježnoga pojma "egzistencije" u današnjoj i ne samo filozofiji. U tome mu, naravno uz ono Kierkegaardovo, ponajviše pomaže mišljenje filozofa poput Nietzschea i Marksa, Jaspersa, Lévinasa, Deleuzea i ponajviše Heideggera. Hegel se jednostavno podrazumijeva, jer je upravo Kierkegaard cijelo svoje mišljenje konstituirao kao (i ne samo filozofsku) opreku upravo njegovome misaonom sustavu kao puta k apsolutnome duhu. Najjednostavnije napisano, Hegelovoj ideji "loše beskonačnosti" i smještanju čovjeka u rezervat apsolutnoga duha, subjekta kao, isključivo, kotačića društva i njegove velike povijesti, Kierkegaard je suprotstavio subjektivitet čovjeka kao tjeskobnoga usamljenika i "viteza vjere" ili, citiram Paića, "egzistencijalnu vjeru kao događaj bes temeljnosti slobode u potrazi za smislom božanskog." Pod pojmom vjera nikako ne smijemo

podrazumijevati bilo koji oblik institucionalnoga vjerovanja u bilo koji fundamentalizam, nego živi proces asimetrične razmjene u ponavljanju pokušaja približavanja bogu, pa tako i Lévinasovski napisano, približavanje licu svekolikoga Drugoga. Takvo vjerovanje, naravno, nema ništa s užasom današnjega vjerovanja koje i previše i prečesto završava u općem, već spomenutom, fundamentalističkome ludilu svake vrste. Žarko Paić nam tako vraća u misaoni obzor jednoga itekako bitnoga filozofa, citiram: "Živuci Kierkegaard 'danas' u svojoj neponovljivosti mišljenja trag je događaja slobode." Ili, kako je to napisao sam Kierkegaard: "Nedaća našega doba uistinu je u tome da je ono postalo izričito svedeno na vrijeme, vremenitost, mijenu, ne želeći čuti ništa o vječnosti, pa iz toga proizlazi bez obzira je li to nenamjerno ili pak odrješito - da se pomoću sustavnoga djelovanja u cjelini nastoji vječnost nadomjestiti nečim posve prolaznim, a to se nikada još nikome nije posrećilo, budući da umišljamo kako smo sposobni zaniijekati vječno, a zapravo što se tvrdokornije odvrćamo od vječnosti - to je sve više i neotklonjivo potrebujemo." Žarko Paić o tome piše: "...razlog što Kierkegaard ima posebno istaknuto mjesto uz Nietzschea i Marxa i za naše vrijeme samo je u tome što je naše doba radikalne tehnosfere ostalo bez istine subjekta. Što je više teorija o 'novome subjektu', to je manje jasno čemu nostalgija za subjektom uopće." Zsigurno, odgovor se krije na kraju drugoga poglavlja ove knjige. A tamo piše: "Ono što nas se jedino tiče dolazi iz čuđenja, sumnje, tjeskobe i ravnodušnosti pred događajem apsolutne samopostavljenosti tehnosfere. Sve drugo gubi autonomiju. Sve na taj način postaje nadomjestkom istine. O tome nas ne mogu više poučiti veliki mislioci kraja modernosti. Moramo sami pronaći svoj put u nadolazeće. Bez ikakve pomoći prethodnika, čak i kada ta pomoć ima obilježje utjehe u posvemašnjem lutanju bez kraja." Stoga bi pitanje koje nas sve trebe bar malo zanimati bilo upravo ono koje sam postavio u naslovu ovoga skromnoga teksta pomalo, ali bitno izmijenjeno - ne što je danas ostalo od Kierkegarda, nego što je ostalo od nas nama samima i svemu Drugome? Strah i drhtanje? Tjeskoba? Ili-ili još nešto puno, puno zloslutnije. ■

01

V/B/Z, 2017.

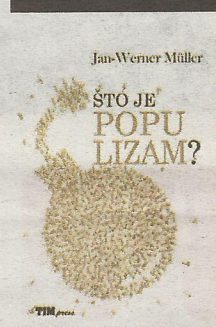
Proza

IVICA PRTENJAČA

Tihog rušenje

● Ako vam je nagrađivani roman Ivica Prtenjače "Brdo" bio izuzetno čitateljsko iskustvo, doista nema razloga da ne posegnete za čitanjem i nedavno objavljenoga "Tihoga rušenja". Prtenjača ni ovdje nije promijenio svoju (proznu) poetiku. Osnovno oružje te poetike naizgled je lako opisivo - krajnje pojednostavljeno pripovijedanje tematski svedeno na opis sudbine nekoliko likova, koji između sebe stupaju u (melo)dramatske odnose. Ali, ta narativna jednostavnost može itekako zavarati! Kao prvo, Prtenjača iznova piše prozu izuzetnih dosega na jezično-stilskoj razini. To hoće kazati kako je itekako i na stranicama "Tihoga rušenja" sasvim razvidno da je jedan od ponajvažnijih književnika hrvatske srednje generacije i više nego zapaženi - pjesnik. Želite li pročitati štivo koje će vam vratiti nadu usred sveproždirućega kaosa? Ako želite, "Tihog rušenje" je pravo rješenje za vaše trenutke čitanja. Ganutost bi, možda, bila prava riječ za osjećaj nakon čitanja ovoga romana.(D.R.)

02

TIMpress, 2017.

Publicistika

J.-W. MÜLLER

Što je populizam?

● Bilo bi doista teško proturječiti činjenici da TIMpress (jedna od najuglednijih nakladničkih kuća u Hrvatskoj) nije objavio jednu od ponajboljih politoloških knjiga u nekoliko proteklih godina - "Što je populizam?" Jan-Wernera Müllera. Inače, njemačkoga politologa zaposlenoga na Sveučilištu Princeton i suosnivača Europskih studija za slobodne umjetnosti. To prije jer tema populizma, bez obzira na prijašnja razdoblja u kojima je cvjetao u svojim najmonstruoznijim oblicima (fašizam i staljinizam), ništa od svojega čudovišnoga "šarma" nije izgubila ni danas. Baš naprotiv, čini mi se da - kada se pa makar i površno pogleda stanje potpuno bezidejne farse koja se danas zove politika - populizam cvjeta u tisućama načina svojega velikoga povratka i to na svim meridijanima! Populizam, ukratko napisano, kao svoj uvijek prešućen cilj ima supstituciju demokracije i institucija civilnoga društva. Müller ga promatra u današnjici. Na licima koje gledamo svaki dan kao vođe buduće rulje.(D.R.)

03

OceanMore, 2017.

Proza

INES PEDROSA

Bespomoćnost

● Gospođu Ines Pedrosa imao sam prigodu i čast upoznati tijekom prošlogodišnjega pulskog festivala Sa(n)jam knjige u Istri, gdje sam je slušao na književnim nastupima u nekoliko navrata. Glavna tema festivala bila je portugalska književnost, a krhka, ali odlučna i beskraino simpatična Ines Pedrosa bila je neizostavan izbor o čemu ponajbolje svjedoči i njezin roman "Bespomoćnost" kojega čitamo u hrvatskome prijevodu Tanje Tarbuk. Bezbroj je stranica napisano o portugalskome, neprevodivome, melankoličnome osjećanju imena "soledad" - glazbeni adekvat bio bi mu fado - no "Bespomoćnost" ne prati i problematizira samo taj osjećaj. Dapače, njezin roman bavi se Portugalom u vrijeme velike ekonomskom krize koja nije zaobišla ni Hrvatsku. Ako proslavljenoga Josea Saramaga držite jedinim Portugalcem vrijednim čitanja, u velikoj ste zabludi. Za početak, uzmite na čitanje "Bespomoćnost". Krajnje lucidno, mozaično djelo koje se bavi onim najosnovnijim - opstankom u najtežim vremenima!(D.R.)